

עזה, היום שאחרי

סימונו של מבצע מגן חזק מבליט את הפער הגדול בין הישגים ברמה הטקטית לבין המאזן האסטרטגי מול רצועת עזה. ישראל לא ניסתה לגבש אסטרטגיה קוהרנטית מול עזה מאז 2006, עת זכה חמאס בניצחון בבחירות האחרונות שהתקיימו – ומתגלגלת מסבב לסבב. הפרק הנוסף בסימפוזיה הבלתי גמורה, מבשר את הפרק הבא ומקצר את מרווח הזמן אליו.

בתוך כך, תגרוע חמאס מתחזקת, משפרת את מעמדה בתחרות מול פת"ח והרשות הפלסטינית תוך תגבור יכולותיה בחזיתות נוספות, וכשהיא מצליחה לצקת יותר תוכן ומשמעות באסטרטגיית ריבוי החזיתות, שביטוייה הבולט היה במבצע שומרי החומות. האסטרטגיה של חמאס משתלבת באסטרטגיית ריבוי החזיתות של איראן, כשהקשרים ביניהן רק מתהדקים והתמיכה האיראנית בחמאס גוברת – הן במימון, באמצעי לחימה ובירע טכנולוגי, והן בהרשאה של חיזבאללה לביסוס החזית בדרום לבנון. מעל לכל, חמאס מבסס את מעמדו כריבון ברצועת עזה, שברצותו מאפשר לג'יהאד האיסלאמי לפעול מהרצועה וברצותו מגביל אותו, בי-

ריעה שישראל תעשה כל מאמץ כדי להימנע ממערכה צבאית. בה בעת, הג'יהאד האיסלאמי הצליח להוכיח כושר התאוששות מהיר יחסית לאחר מבצע עלות השחר, חיבר בין החזיתות בבחירתו להגיב בירי רקטות מעזה כתגובה על מות אסיר ביטחוני בבית כלא ישראלי, אילץ את ישראל למערכה ממושכת משרצתה ושיבש את שגרת חייה של אוכלוסייה גדולה גם מעבר לעוטף עזה – כשהוא פועל בשליחות ארגון האיראני, שראה במערכה המתמשכת תרומה חשובה לאינטרס הרחב והכולל שלו. תוצאות המבצע מחלישות את הרשות הפלסטינית יותר מול חמאס והג'יהאד האיסלאמי, ושוכה לשלטון אפקטיבי ברצועת עזה נראה רמיוני מתמיד. לא מצרים ולא מדינה ערבית אחרת יהיו נכונות להיכנס בנעלי הריבון ברצועה, וגם הקהילה הבינלאומית לא תוכל לייצר מענה בדמות משטר נאמנות, כח שמירת שלום ובניית מדינה, או כל מנגנון דומה אחר.

המשמעות היא שישראל נותרת לבדה מול האתגר של עזה, כשבפניה ארבע חלופות עיקריות: המשך המצב הקיים; מערכה צבאית רחבת היקף לצורך מיטוט התשתית הצבאית של חמאס; עיצוב תהליך מדיני בשיתוף פעולה עם המדינות הערביות החשובות ובגיבוי ארה"ב והקהילה הבינלאומית, לשם הכנת התשתית לבניית מדינה פלסטינית מתפקדת כבסיס להסדר שתי מדינות הלאום; והרחבת ההסדרה מול חמאס, באמצעות כניסה לתהליך הדיברות מואץ ומורחב שבו יטלו חלק גם מצרים, קטאר ומדינות הסכמי אברהם בגיבוי סעודי, אמריקאי ובינלאומי. תכליתה האסטרטגית של חלופה זו היא הורגה ארוכת טווח תמורת שיקום רחב של הרצועה, פתיחתה לעולם באמצעות שדה תעופה וגמל ימי, השלמת עסקת השבויים והנעדרים והסכם אי-התעצמות צבאית בפיקוח כוח בין-ערבי.

במבחן המציאות המתהווה, ייתכן והחלופה הרביעית תופסת את מקום הראשונה כאפשרות הגרועה פחות. מכיוון שישראל ממילא מנהלת הדיברות מתמשכת עם חמאס בכל הנוגע לשגרת היום של רצועת עזה, מכיוון שהיא רואה בה את הכתובת האחראית לניהול השטח והאוכלוסייה, ומכיוון שחמאס, שעבר תהליך התמסדות, במהלכו אימץ יותר ויותר פרקטיקות מדיניות הנחוצות לניהול השטח והאוכלוסייה, גם מגלה יותר אחריות ומרטייל על עצמו יותר רסנים ומגבלות, נראה שעל ישראל לכל הפחות לשקול את האפשרות הזו. ■

קובי מיכאל ועוזר ערן שירתו שנים רבות בשירות המדינה וכיום הם חוקרים בכירים במכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS)

ישראל נותרת לבדה מול האתגר של עזה, כשבפניה ארבע חלופות עיקריות: המשך המצב הקיים, מערכה צבאית רחבת היקף, עיצוב תהליך מדיני או הרחבת ההסדרה מול חמאס. ייתכן שהחלופה הרביעית היא הפחות גרועה